

GROBIŅA – KURŠU UN SKANDINĀVU DZĪVESVIETA

CEĻŠ UZ UNESCO

INGRĪDA LĪGA VIRSE

LNVM

GROBIŅA, 5.08.2021.

AR KO NOZĪMĪGS GROBIŅAS ARHEOLOGISKAIS ANSAMBLIS:

- Grobiņas senākā apdzīvotība saistāma ar 8.gadu tūkst. pr. Kr., te atrasts arī viens no nedaudzajiem auklas keramikas kultūrai piederīgiem apbedījumiem (3.-2.gadu tūkst. pr. Kr.)
- kopš pirmajiem gadsimtiem pēc Kristus Grobiņa bijusi kuršu dzīvesvieta;
- Grobiņā lokalizētie pieminekļi veido kompleksu (dzīvesvietas, apbedījumu un kulta vietas, depozi), kas raksturo cilvēku dzīvi ļoti ilgstošā laika posmā (7600.g. pr. Kr. – 16.gs.);
- Visspilgtākās senvēstures liecības Grobiņā saistāmas ar 1.gadu tūkst. otro pusi, kad te pastāvējusi senākā zināmā skandināvu izceļotāju kolonija Baltijas jūras DA piekrastē;
- Grobiņas arheoloģiskais ansamblis ir unikāla liecība par dažādu sabiedrību un kultūru saskarsmi un mijiedarbību 7.-9. gs. Baltijas jūras reģionā.
- Pagātnes notikumi un pieminekļi kļuvuši par daudzu vēstures mītu un mitoloģijas objektu

RAKSTĪTO AVOTU ZIŅAS PAR «GROBIŅU»

- *Vita sancti Anscarii* (9.gs.) teikts, ka zviedru karalis Olafs ar saviem vīriem nonākuši pie kādas nostiprinātas pils kuršu valstī, sauktas par Jūrpili (*Seeburg*), kurā atradās septiņi tūkstoši karotāju, viņi to pilnīgi nopostīja, izlaupīja un nodedzināja.

/ Rimberts lietojis skandināvisko vietas nosaukumu **Sæborg**, kas vāciskots kā Seeburg; ar **Sæborg** senajā ziemeļnieku literatūrā apzīmēta nocietināta dzīvesvieta pie jūras; latviskajos tulkojumos parādās divas formas: Jūrpils un Ezerpils /

- Pēc Seeburgas nopostīšanas Olafs ar saviem vīriem devās **piecas dienas** ilgā ceļā, steidzoties uz citu nostiprinātu pili, sauktu Apoli (*Apulia*)

- Seeburg = Ezerpils/Jūrpils = Grobiņa

Šādu versiju piedāvājis B.Nermans, šāda norāde arī 1937.gadā izdotajā *Senās Latvijas vēstures avoti* II sējumā (3.lpp.);

Arheoloģijas pieminekļi Grobiņā un tās tiešā tuvumā

Akmens laikmeta dzīvesvieta un apbedījums pie Atkalnu mājām (8.-2.gadu tūkst. pr. Kr.)

Skandināvu apbedījumu vietas:

Smukumu (Rudzukalnu) līdzenie senkapi (650.-850.g.)
Priediena uzkalniņu kapi (650.-850.g.)
Porānu uzkalniņu kapi (650.-850.g.)

Depozīti:

Grobiņas saktas 7.gs. beigas
Ilgu arābu dirhemu depozīts, 9.gs.
Kušķu arābu dirhemu depozīts, 10.gs.
Grobiņas tuvumā arābu dirhemu un sudraba stienīšu depozīts, 10.gs.

Dzīvesvietas:

Grobiņas pilskalns Skābāržkalns ar senpilsētu un apmetnēm (5.-13.gs.)

Kuršu apbedījumu vietas:

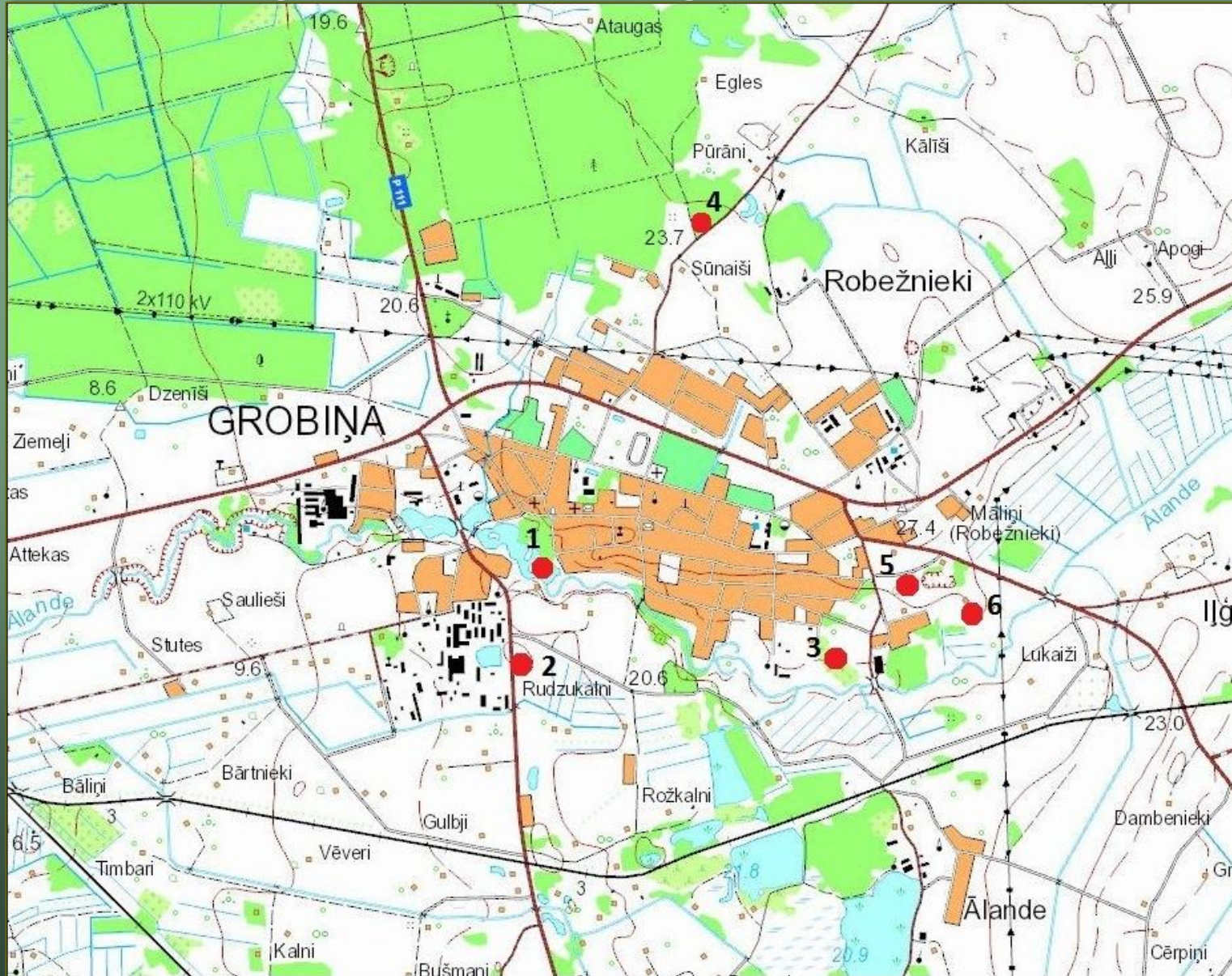
Priediena senkapi (3.-7.gs., 11.-13.gs.)
Atkalnu senkapi (3.-6.gs., 11.-13.gs.)

Grobiņas viduslaiku mūra pils
ar bastioniem (13.gs. vidus – 18.gs.)

Kulta vietas:

Padambju bedrīšakmens
Aļļupītes 2 bedrīšakmeņi u.c.

GROBIŅAS ARHEOLOĢISKAIS ANSAMBLIS. UNESCO NOMINĀCIJA

- 1 – Grobiņas pilskalns Skābāržkalns ar senpilsētu
- 2 – Smukumu (Rudzukalnu) skandināvu līdzenie apbedījumi
- 3 – Priediena skandināvu uzkalniņu kapi
- 4 – Porānu skandināvu uzkalniņu kapi
- 5 – Priediena kuršu līdzenie apbedījumi
- 6 – Atkalnu kuršu līdzenie apbedījumi

GROBIŅAS ARHEOLOĢISKAIS KOMPLEKSS IZPĒTES VĒSTURE

Smukumu senkapi
Skandināvu līdzenie
ugunskapi

106

1929.-1989.g.
F.Balodis, B.Nermans, P.Stepiņš,
V.Petrenko

Priediena senkapi
Skandināvu uzkalniņkapi

92

1929.-1989.g.
F.Balodis, B.Nermans, P.Stepiņš,
V.Petrenko, J.Daiga, J.Asaris

Porānu senkapi
Skandināvu uzkalniņkapi

6

1929. – 1930.g.
B.Nermans

Priediena senkapi
Kuršu līdzenie skeletkapi

27

1969., 1984.g.
P.Stepiņš, I.Virse

Atkalnu senkapi
Kuršu līdzenie skeltkapi un
ugunskapi

7

1984.-1989., 2012.g.
V.Petrenko, I.Virse, R.Ritums

Pilskalns ar senpilsētu un
apmetne

20 ha

1929.-2016.g.
B.Nermans, P.Stepiņš, J.Sudmalis,
T.Ibsens, I.Virse, R.Ritums, A.Šnē,
E.Gučika

PRIEDIENA KURŠU SENKAPI 3.-7.gs., 11.-13.gs.

5.-7.gs.

19. kara piederības

4. kara piederības.

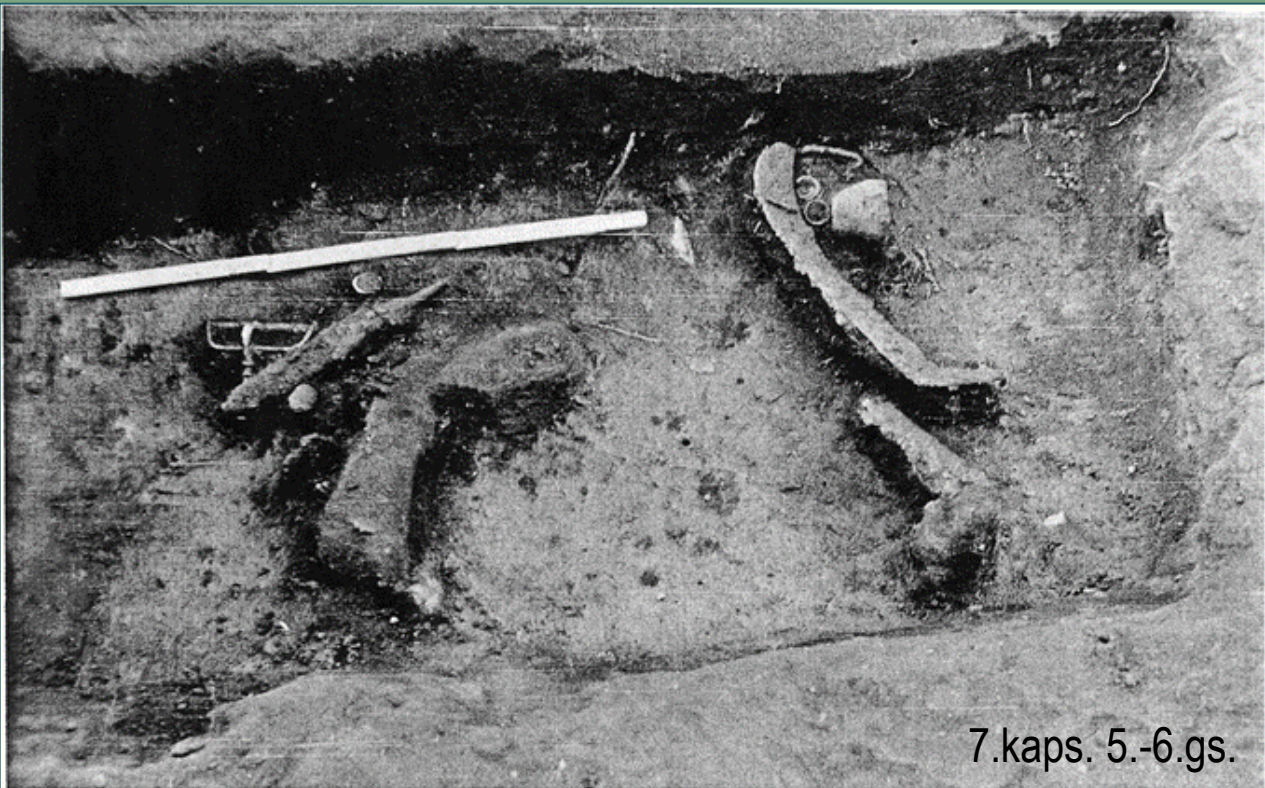
6.gs.

Akmeņu rindas un krāvumi

PRIEDIENA KURŠU SENKAPI, sk. no DR

Atkalnu senkapi

7.kaps. 5.-6.gs.

Atkalnu

Uzmavas cirvis. 5.-7.gs.

Sestercijs,
Faustina vec.,
2.gs.v.

Ažūrā sakta. 2.-3.gs.

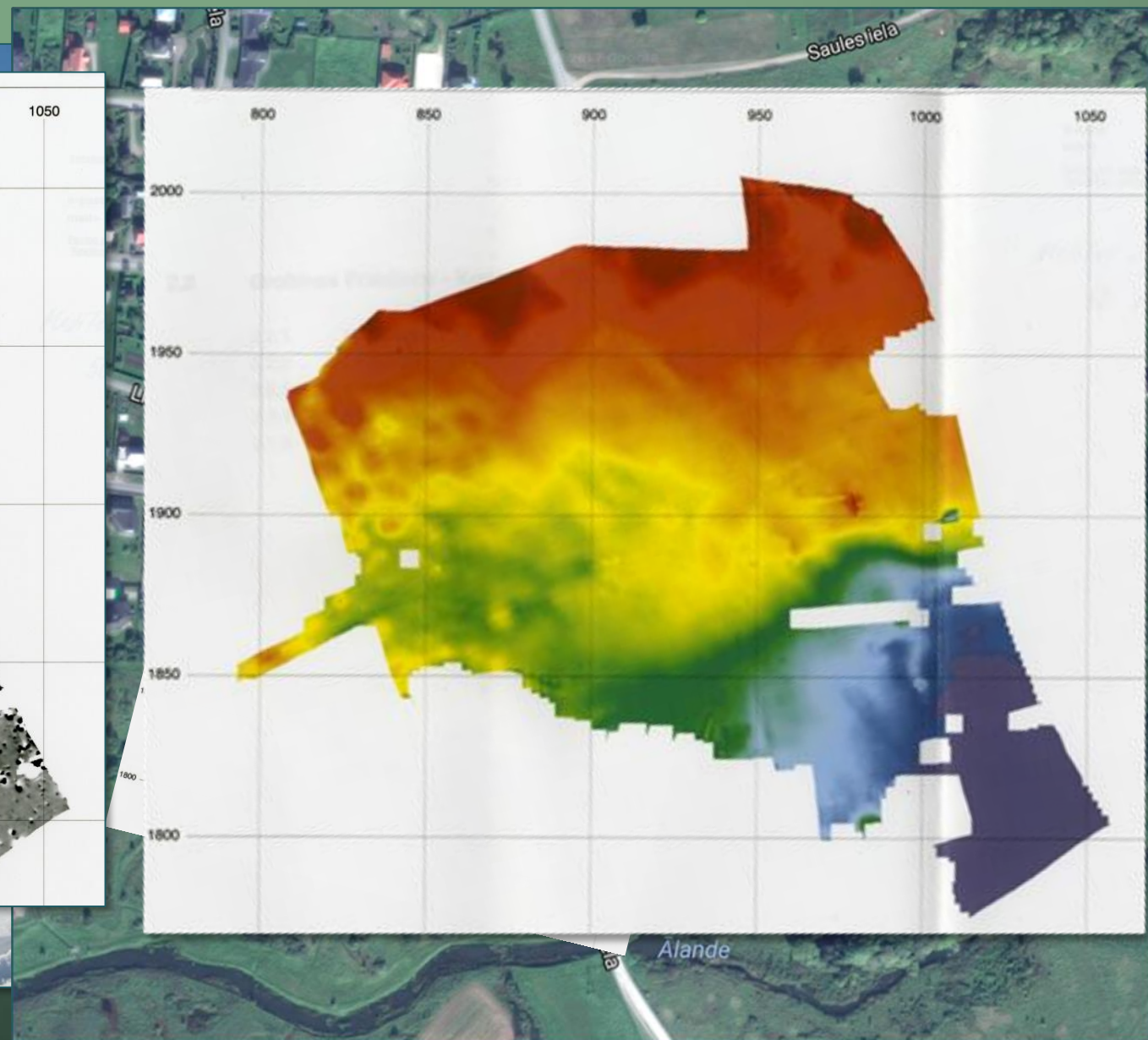

Rotu fragmenti.
11.-13.gs.

PRIEDIENA SKANDINĀVU UZKALNIŅKAPI

PRIEDIENA SKANDINĀVU UZKALNIŅKAPU KAPULAUKS

Kaļķakmens stēla. 7.gs. Priediens,
V.Petrenko izrakumi

Priediena skandināvu uzkalniņkapu kapulauks

Vīrieša apbedījuma inventārs, 750.-800.g.
Priediens (Mācītājmuiža), 6.uzkalniņš (1930.g.)

Smukumu (Rudzukalnu)
senkapi. Skandināvu
līdzenie apbedījumi

SMUKUMU SENKAPI. SKANDINĀVU LĪDZENIE APBEDĪJUMI

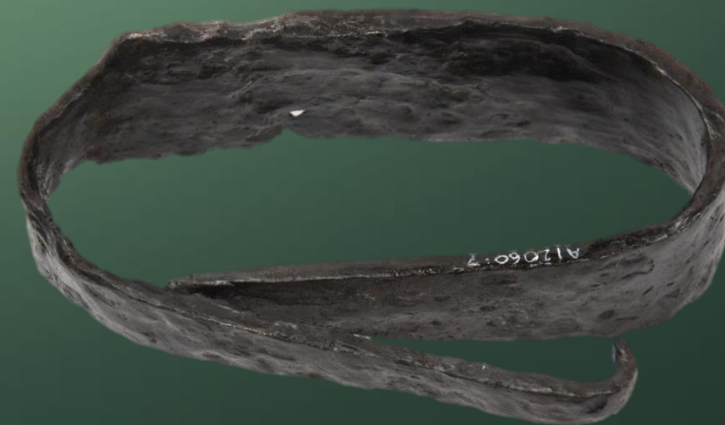
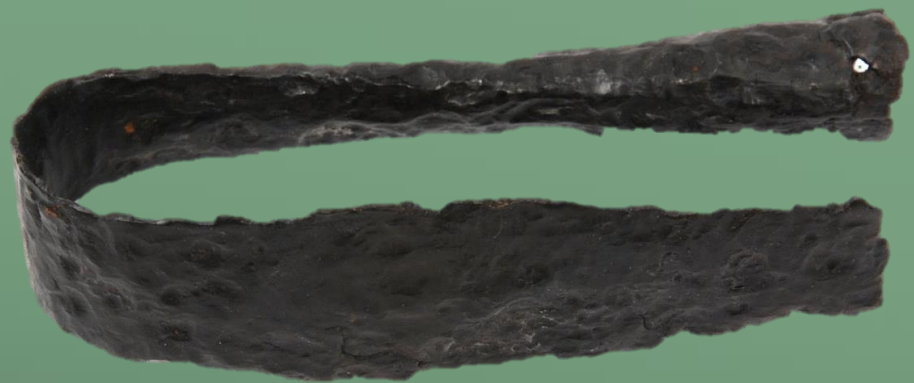

Vīrieš kapa inventārs, 800.-850.g. IV kaps (1930.g.)

Sievietes kapa inventārs, 600.-650.g. II.kaps (1930.g.)

SMUKUMU SENKAPI. SKANDINĀVU LĪDZENIE APBEDĪJUMI

Smukumu senkapi, 44.k., 7.gs.v.-9.gs.v.

Kuršu un skandināvu kultūru mijiedarbība – kuršu un skandināvu līdzās dzīvošana (?)

Priediena skandināvu uzkalniņkapi, 3.uzk. (1957.g.), 1.apb.

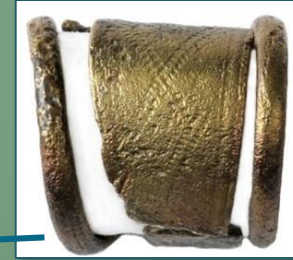

Priediena skandināvu
uzkalniņkapi, 3.uzk. (1957.g.),
3.apb.

Priediena skandināvu uzkalniņkapi, 3.uzk.
(1957.g.), 2.apb.

Kuršu un skandināvu kultūru mijiedarbība – kuršu un skandināvu līdzās dzīvošana (?)

GROBIŅAS PILSKALNS, SENPILSĒTA UN APMETNE (S)

Grunts paraugu ņemšana ar ģeoloģisko zondi.
T.Ibsens, 2011.g.

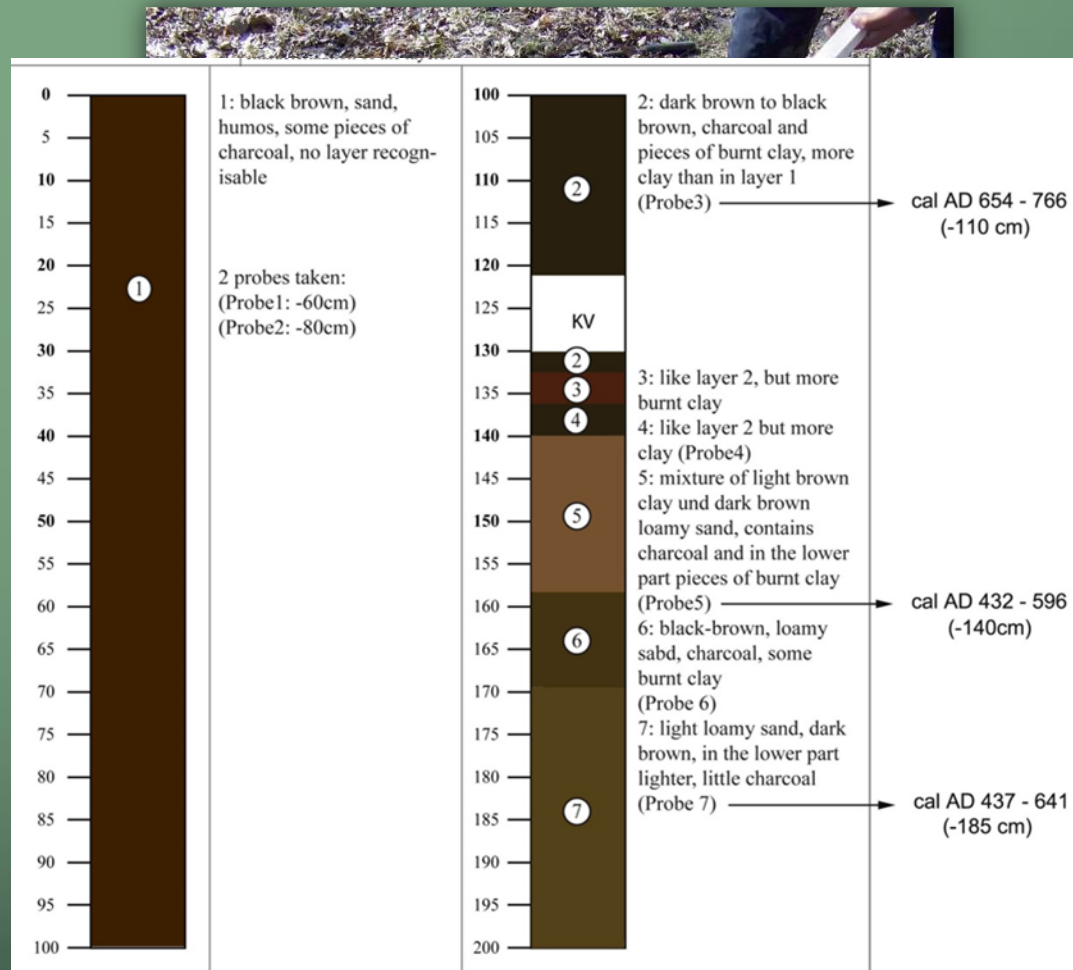

Grunts paraugu ņemšana ar ģeoloģisko zondi. R.Ritums un T.Ibsens, 2011.g.

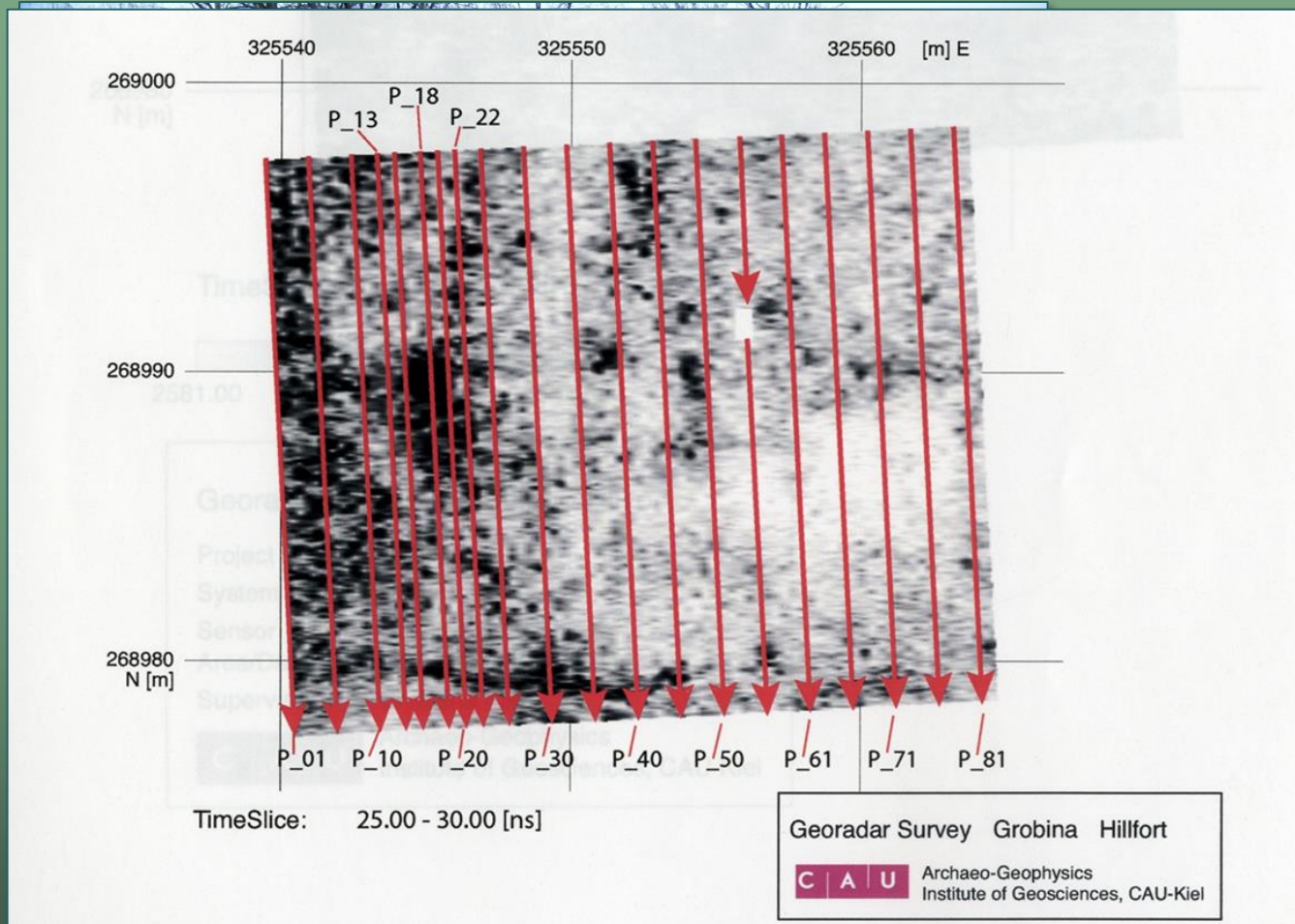
Grunts paraugu ņemšana ar ģeoloģisko zondi.
R.Ritums un T.Ibsens, 2011.g.

GROBIŅAS PILSKALNS, SENPILSĒTA UN APMETNE (S)

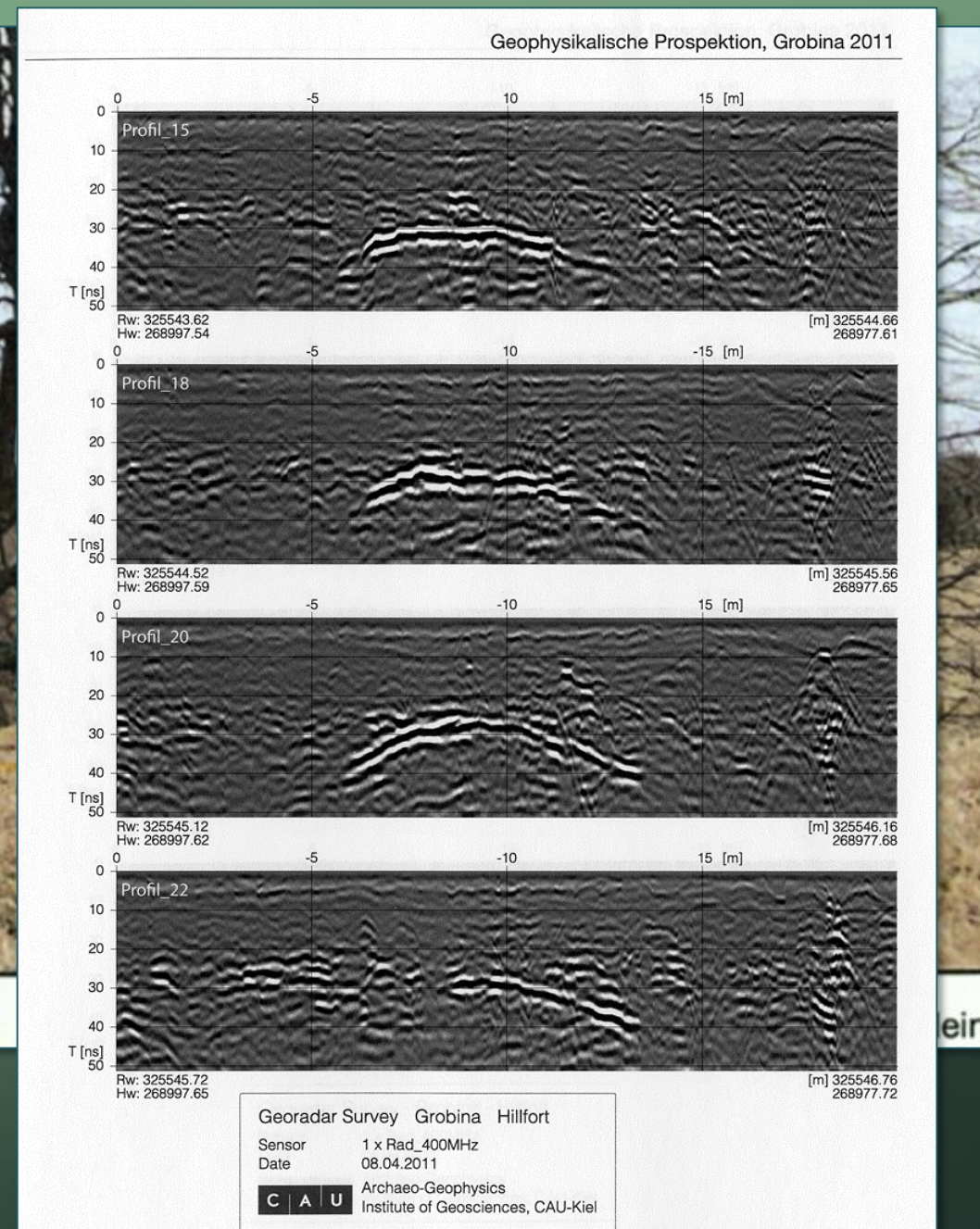

Ģeoloģiskajos urbumos iegūto paraugu C^{14} analīzes apstiprina pilskalņa apdzīvotību vismaz ar 5.gs.vidu
 Urbums ar ģeoloģisko zondi, 2011.g.

Grobiņas pilskalns, senpilsēta un apmetne (s)

Ģeofizikālie pētījumi pilskalnā 2011.gadā. Darbs ar magnetometru un ar ģeoradaru

Grobiņas pilskalns, senpilsēta un apmetne (s)

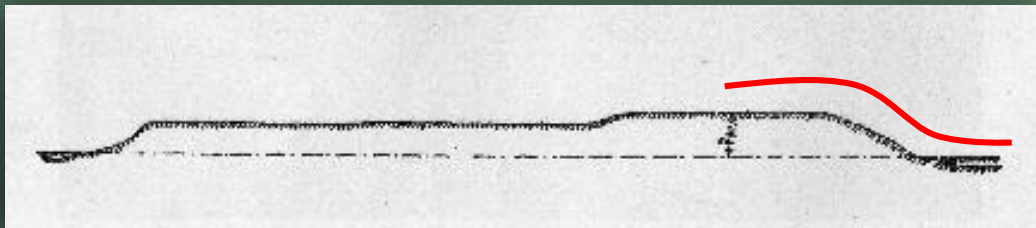
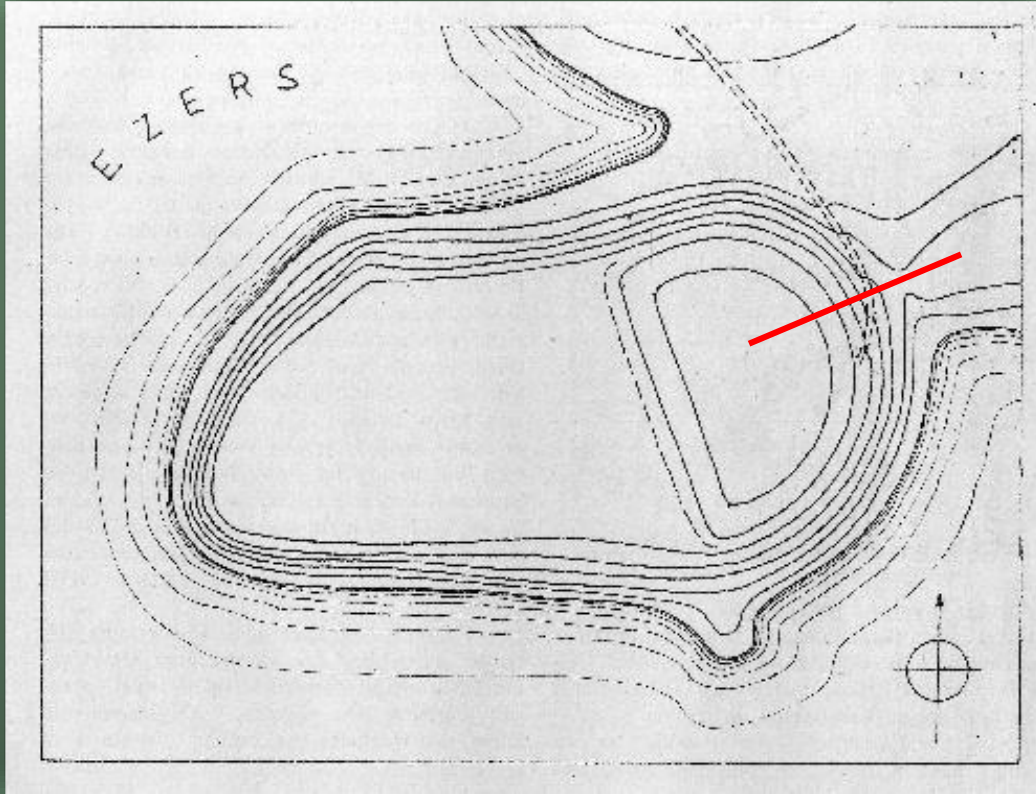
Arheoloģiskie izrakumi Grobiņas pilskalnā 2016.gadā
E.Gučikas vadībā

GROBIŅAS PILSKALNS, SENPILSĒTA UN APMETNE (S)

Arheoloģiskie izrakumi Grobiņas pilskalnā 2017.gadā E.Gučikas vadībā

Grobiņas pilskalns, senpilsēta un apmetne (s). Arheoloģiskā izpēte 2016.gadā

Grobiņas pilskalna plāns un
šķērsgrīzums. 1922.g.

Ģeoloģisko urbumu
izvietojums 2016.g.

Grobiņas pilskalns
©Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra 2016

Grobiņas pilskalns, senpilsēta un apmetne (s). Arheoloģiskā izpēte 2016.gadā

Ģeoloģiskās zondes sagatavošana darbam, 2016.g.

Darbus veic R.Ritums un Ē.Vēmanis

Ar ģeoloģisko zondi tiek pārbaudīts
pilskalna valnis. 2016.g.

GROBIŅAS PILSKALNS, SENPILSĒTA UN APMETNE (S). ARHEOLÓGISKĀ IZPĒTE 2016.GADĀ

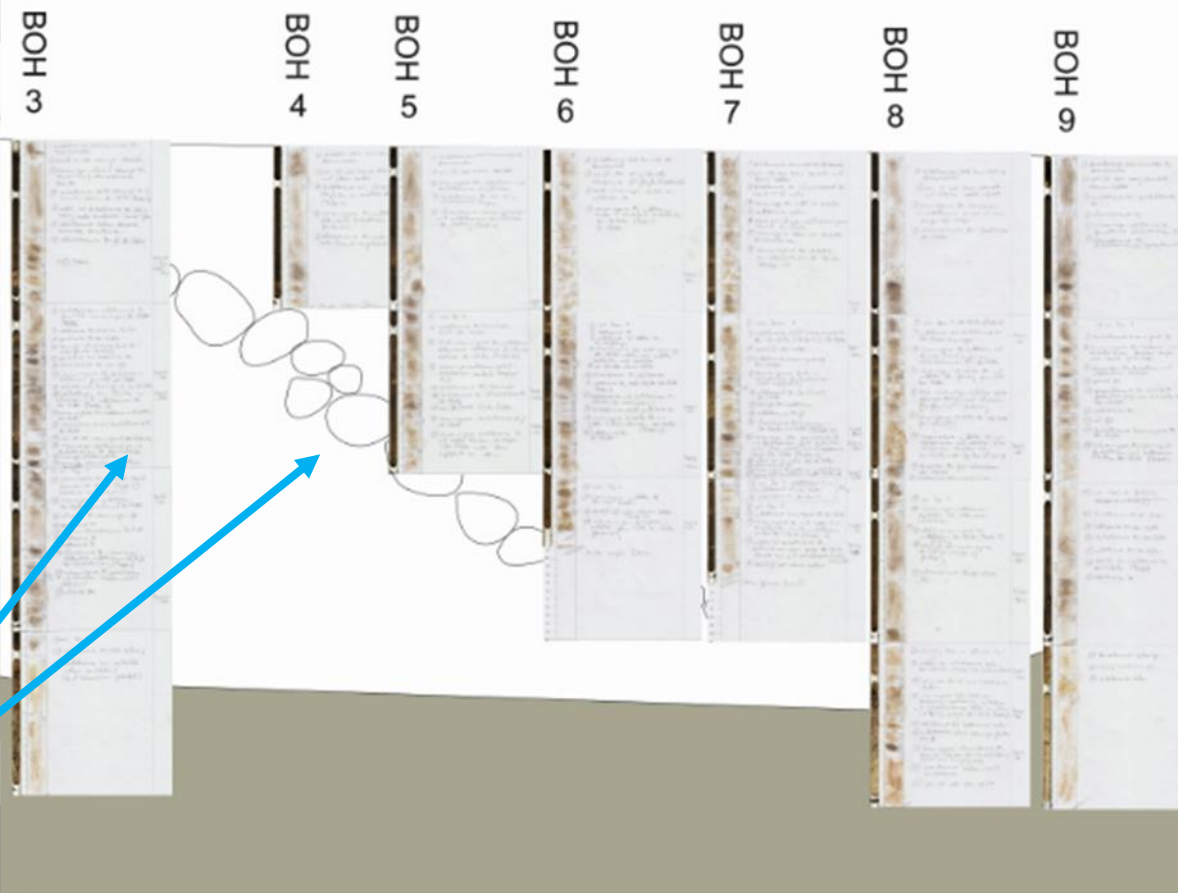
Iegūto urbumu serdes aprakstīšana pēc noteiktas shēmas un izvērtēšana. T.Ibsens

GROBIŅAS PILSKALNS, SENPILSĒTA UN APMETNE (S). ARHEOLOĢISKĀ IZPĒTE 2016.GADĀ GROBIŅAS PILSKALNA VAĻŅA A PUSES GRIEZUMA MODELIS

Grobina 2016 - Bohrprospektion am Hauptw

West-Ost-Schnitt durch den Burgwall

West Ost

Akmeņu krāvums – nogāzes
stiprinājums

Pamatzeme - māls

GROBIŅAS PILSKALNS: JAUNĀS ATZIŅAS

Līdz šim pieņemtais:

- Pilskalnam neparastas formas uzbedums (valnis), tas ir zems (2m), ap 30m plats, līdzenu virsmu.
- Grobiņas pilskalna valnis nav pārveidots vēsturiskajos laikos.
- Mītņu slāņa (kultūrslāņa) biezums pilskalna plakumā ap 1m dziļš, bet plakanajā valnī tā biezums nepārsniedz 0,5m.
- Pilskalns apdzīvots, sākot ar 9.gs.

Pašlaik noskaidrotais:

- Valnis bijis augstāks un stāvāks; tā izveidē konstatējamas vairākas fāzes; domājams, tas nav bijis atšķirīgs no citos pilskalnās konstatētajiem vaļņiem.
- Noslāņojumi un vaļņa forma liecina, ka tas ticis izlīdzināts uz visām pusēm ne vēlāk kā 17.gs., kad ap mūra pili izveidoja bastionus.
- Pilskalna plakumā kultūrslāņa biezums sasniedz un pārsniedz 4m; vaļņa virskārtu līdz 80cm dziļumam (līdzīgi kā plakumā) veido tumšs, viendabīgs slānis, kas acīmredzot veidojies pēc kuršu pils bojāejas un saistāms ar vaļņa pārveidi. Uz to norāda tas, ka nogāzē un tās pakājē šis slānis atrodas tieši virs pamatzemes. Vaļņa uzbēruma augstums virs pamatzemes pašreiz pārsniedz 3m, tā izveidē konstatējami vairāki posmi. Konstatēts nogāzes stiprinājums ar akmeņu segumu.
- Pilskalna vieta apdzīvota vismaz kopš 3.-4.gs., bet ievērojami paplašināšanas darbi notikuši 1.gadu tūkst. 2.pusē, tas intensīvi izmantots līdz jaunajiem laikiem

GROBIŅAS PILSKALNS, SENPILSĒTA UN APMETNE (S)

3.gs.

2.-4.gs.

2. – 4.gs.

GROBIŅAS PILSKALNS, SENPILSĒTA UN APMETNE (S)

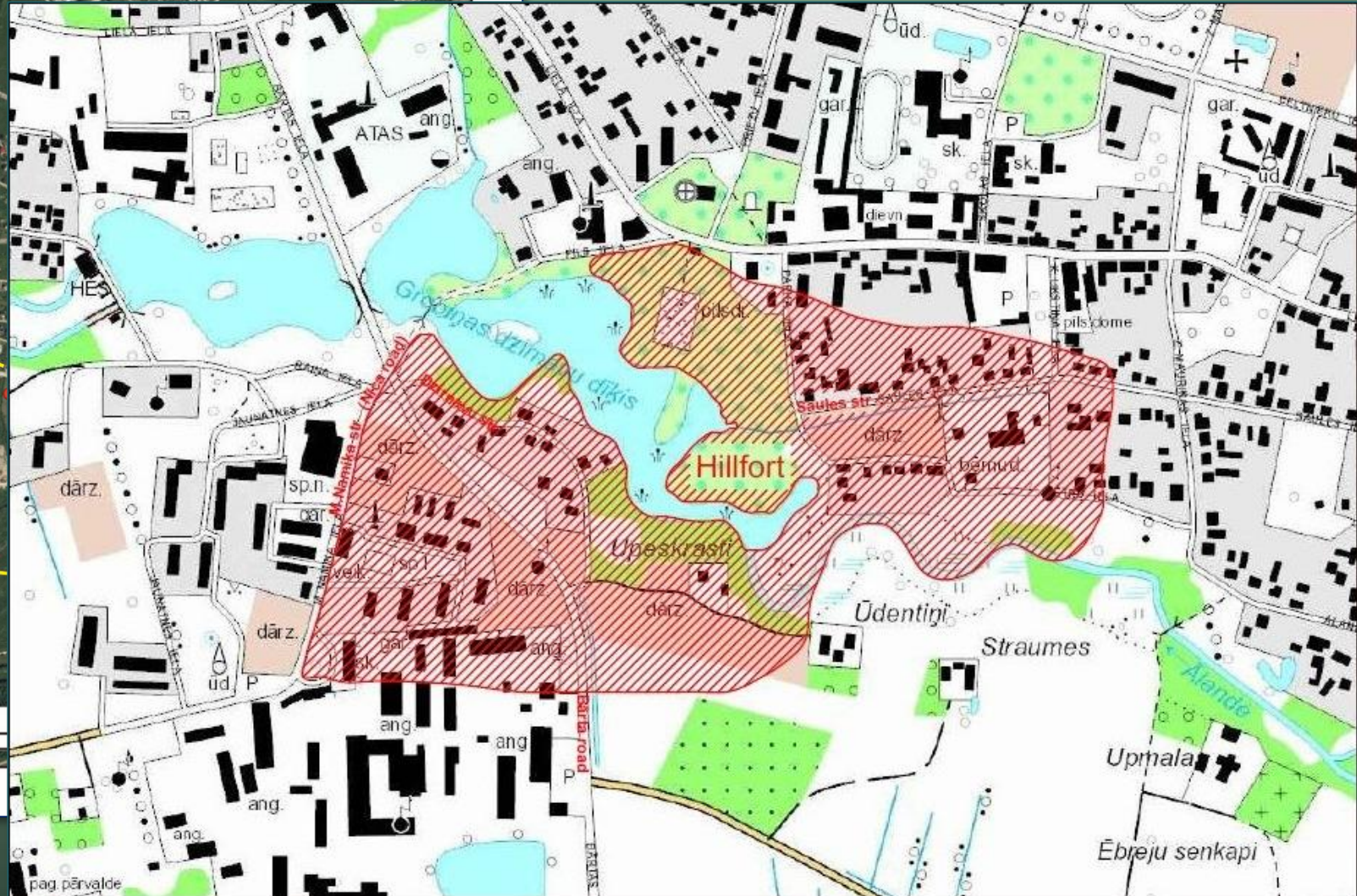
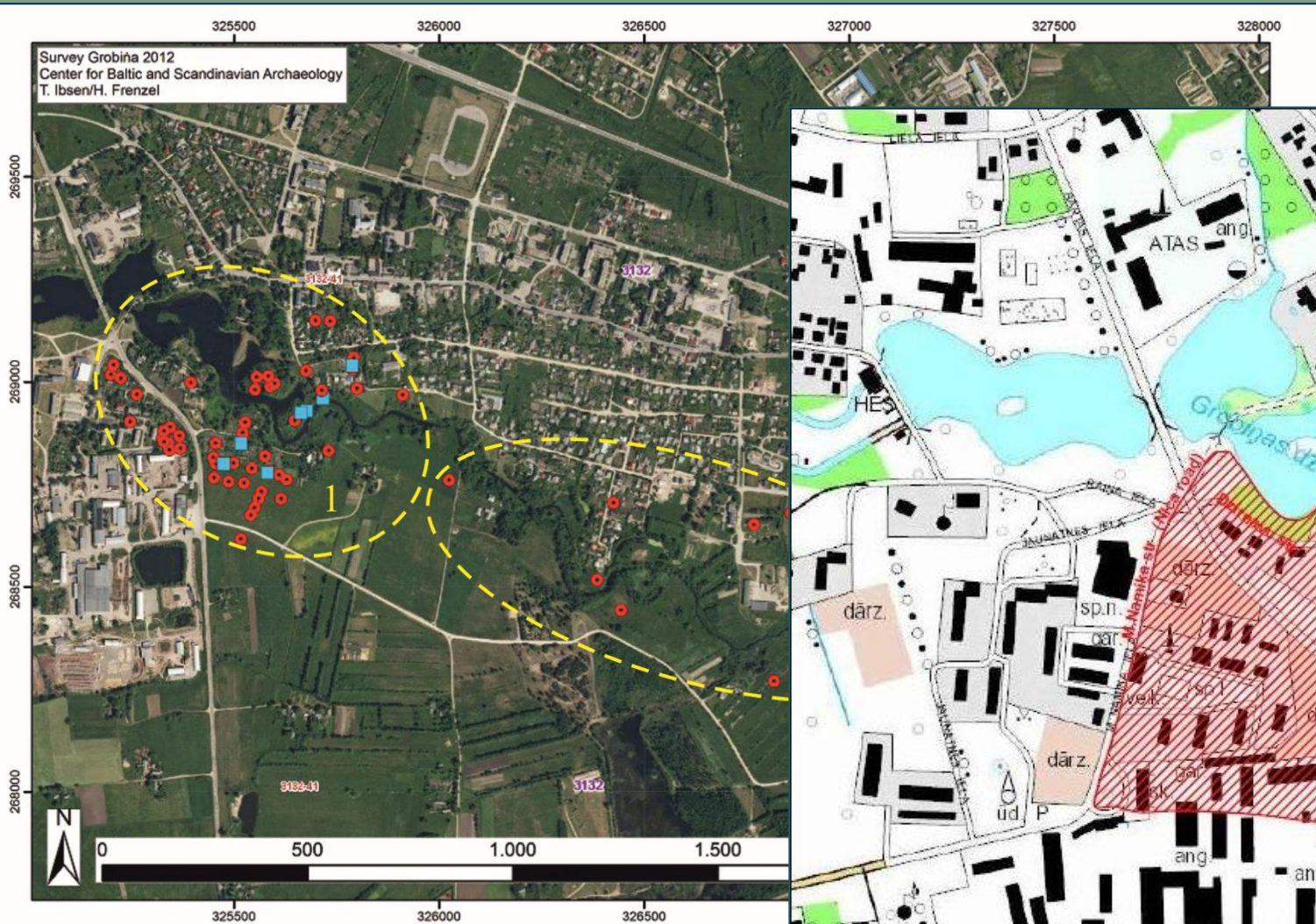
Pārbaudes rakumi pussalā pie pilskalna. T.Ibsens, 2011.g.

Grobiņas pilskalns, senpilsēta un apmetne (s)

Arheoloģiski nozīmīgs kultūrslānis Ālandes kreisajā krastā

GROBIŅAS PILSKALNS, SENPILSĒTA UN APMETNES

Kas bija Grobiņa?

- ✓ **Līdz 7.gs.** tā ir salīdzinoši reti apdzīvota **kuršu teritorija**; tā ir kuršu apdzīvotā reģiona ziemeļu perifērija (tālākais zināmais kapulauks Vērgales Ošenieki);
- ✓ Grobiņā zināmi 2 kuršu kapulauki (izpētīti 25 apbedījumi, platība ap 2 ha (izpētīta apm. 1/10 daļa); **iespējamais populācijas lielums ap 70-90 cilvēku**;
- ✓ iespējamā dzīvesvieta – **Grobiņas pilskalns un apmetne**.
- ✓ Laikā no apm. **650.-850.g.** pastāvējusi **skandināvu** (sveiju un gotlandiešu) **kolonija**;
- ✓ Grobiņā zināmi 2 kapulauki (kopējais apbedījumu skaits lēšams ap 3000, izpētīti vairāk kā 200 apbedījumu); **iespējamais populācijas lielums 300-350 cilvēku** (50% no tiem līdz 15 g., dzīves ilgums līdz 22g.);
- ✓ iespējamā dzīvesvieta – **Grobiņas pilskalns un apmetnetne (s)**
- ✓ Notiek **iekšējā kolonizācija** (Porāni, Jāči, Durbe u.c.) aptuveni līdz 15km attālumam no Grobiņas; mērķis – vietējo resursu (zeme, meži) izmantošana;
- ✓ Kuršu centrs ir **Vārtājas pilskalns** ar apmetni;
- ✓ Nav liecību par tāltirdzniecību; senākā monēta: Abasīdi, kalifa al-Mamuna dirhēms, kalts 816.-821./822.g.;
- ✓ Ap 800.- 850.g. beidz pastāvēt skandināvu kolonija, iemesls – kuršu sacelšanās (???); 11.-13.gs. Grobiņa ir kuršu apdzīvota teritorija.

PALDIES PAR UZMANĪBU!

PREZENTĀCIJĀ IZMANTOTAS I.VIRSES, R.RITUMA, E.GUŠČIKAS FOTOGRĀFIJAS, LNVN UN CBSA MATERIĀLI.
BEZ AUTORU UN LNVN PIEKRIŠANAS TOS NEDRĪKST PAVAIROT, IZMANTOT KOMERCIĀLIEM MĒRĶIEM,
PUBLICĒT.